

Länstyrelsen
Gävleborg

Kulturmiljö
Lena Landström

YTTRANDE

2015-06-08

1 (4)

Dnr 430-1279-15

Kulturdepartementet
103 33 STOCKHOLM

Remiss avseende Riksantikvarieämbetets rapport om Farokonventionen – Europarådets ramkonvention om kulturarvets samhälleliga värde

(Ku2014/591/KA)

Riksantikvarieämbetet har på regeringens uppdrag utrett förutsättningarna för och konsekvenserna av en eventuell ratificering av Europarådets Farokonvention. Länstyrelsen Gävleborg vill härmed lämna följande synpunkter på remissen.

Sammanfattning

Rapporten ger en bra redogörelse över konventionens fördelar men också den problematik som följer med den.

Länstyrelsen Gävleborg anser att konventionens innehåll ligger väl i linje med svenska kulturpolitiska målen och den inriktning kulturmiljövården haft under de senaste decennierna. Länstyrelsen stödjer Riksantikvarieämbetes förslag att Sverige ska ansluta sig till Farokonventionen.

Det är dock viktigt att en anslutning följs av en strategi för hur konventionen ska implementeras, inte bara inom kulturmiljöarbetet utan även inom civilsamhället och de övriga samhällssektorer som berörs. Den problematik och de frågeställningar som lyfts fram i rapporten kräver likaså en plan för hur svagheter ska hanteras och risker minimeras.

En implementering av Farokonventionen kommer att kräva en förstärkning av den offentliga kulturarvsförvaltningens resurser. Det bör också finnas en beredskap för att justera berörd lagstiftning.

Allmänna synpunkter

Konventionens utgångspunkter är att sätta människan i centrum samt att se kulturarvet som ett nav för en socialt och ekonomiskt hållbar utveckling. Detta synsätt ligger i linje med de svenska kulturpolitiska målen. Som också framhålls i rapporten finns inget som på ett generellt plan går emot Sveriges hållning i kulturmiljöfrågor. En välbevarad kulturmiljö är en resurs för social och ekonomisk utveckling och vice versa – att ta tillvara kulturmiljöns sociala och ekonomiska värde ger förutsättningar för bevarande. Länsstyrelsen anser också att det är av värde att få samsyn och samverkan över nationsgränserna, vilket konventionen möjliggör.

Med sin mycket breda ansats ger konventionen en mängd möjligheter men ger samtidigt en del oklarheter och dubbla budskap. Att kulturarvet ska vara en utgångspunkt för socialt och ekonomiskt hållbar utveckling och genomsyra såväl samhällsförvaltning som utbildning är naturligtvis en mycket god intention. Vad som inte framgår är hur detta ska genomföras.

Riksantikvarieämbetet framhåller i rapporten att ansvaret för detta ligger på myndigheterna själva. Länsstyrelsen vill betona att för detta behövs ett tydligt uppdrag med tillhörande resurser. Om konventionen ska få det breda genomslag som avses bör också finnas beredskap för att på sikt genomföra lagändringar.

Jämförelse kan göras med Europeiska Landskapskonventionen som Sverige ratificerade 2011. Liksom Faro-konventionen är den en bred ramkonvention som kulturmiljövärden och samhället på ett övergripande plan kan ansluta sig till, med syfte att betona brukarinflytande och verka interaktivt i samhällsförändringarna. Länsstyrelsens erfarenhet är dock att landskapskonventionen inte utgör något stöd när det kommer till tillämpning och rättslig prövning i enskilda ärenden. Intentionerna i en ratificerad konvention måste avspeglas i lagstiftningen om de ska få genomslag på riktigt.

Risker

Konventionen är delvis motsägelsefull. Den vill verka för ett demokratiskt förhållningssätt genom att ge individen, eller ”Heritage communities”, rätt att själv tolka olika kulturarv. Det är en bärande idé med konventionen. Riskerna är dock att det kan bli tvärtom, att inflytelserika och resursstarka personer eller grupperingar för fram sin tolkning före andra vilket kan leda till exkludering av mindre röststarka grupper.

Avsikten med ”Heritage communities” är att komma ifrån hur kulturarvet historiskt använts för att definiera separata kulturarv som lett till cementering

och gränsdragningar. Samtidigt talas om ett gemensamt Europeisk kulturarv på ett sätt som riskerar att dra upp nya gränser. Detta känns inaktuellt och föråldrat i perspektiv av det som nu händer, då flyktingströmmar från länder utanför Europa kommer att påverka det europeiska kulturarvet över tid.

Samma risk för exkludering gäller för det ekonomiska perspektivet. Om det kommersiellt gångbara betonas alltför starkt riskerar kulturav som finns i exempelvis glest befolkade områden eller kulturarv som inte är estetiskt tilltalande utan påminner om en mörk historia att bli bortglömda.

Det talas också om att vi får ett mer flyktigt kulturarv – är inte kulturarvet per definition motsatsen, det vill säga en historia med lång kontinuitet?

Strategi och åtgärdsplan

För att bli tillämpbar och få genomslag i samhället bör en anslutning till Farokonventionen följas av en strategisk handlings- eller åtgärdsplan som tas fram i bred samverkan mellan berörda myndigheter och civilsamhället.

En strategi bör lyfta fram och stärka konventionens positiva intentioner men också tydliggöra hur man ska hantera de svagheter och risker som finns med konventionen och vad som bör tonas ned.

En åtgärdsplan behövs för att tydliggöra roller och ansvar för genomförandet och för att klargöra för på vilket sätt kulturarvsfrågorna ska implementeras i andra samhällssektorer, inom utbildningen och civilsamhället. En plan bör också ge svar på frågor som:

- Vilka resurser och uppdrag följer med en implementering?
- Vilka förändringar kommer att krävas när det gäller svensk kulturarvsförvaltning?
- Behövs ny kompetens för att kommunicera kulturarvsfrågorna?
- Krävs justering av lagstiftningen?
- Hur säkerställs den demokratiska aspekten inom Heritage communities, både innehållsmässigt och när det gäller geografisk spridning?
- Hur ska man hantera det ”europeiska kulturarvet” som begrepp?

Samhällets ansvar för kontinuitet och det vetenskapliga perspektivet bör göras tydligt så att den offentliga kulturarvsförvaltningen blir en aktiv part i

säkerställandet av en kulturhistorisk infrastruktur och innehållsmässig mångfald.

Beslut i detta yttrande har fattats av länsråd Veronica Lauritzsen efter föredragning av Lena Landström. I beredningen har även enhetschef Nelli Kopola deltagit.

Veronica Lauritzsen
Länsråd

Lena Landström
Handläggare